

สรุปแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการส่งเสริม SMEs ของประเทศไทย

กระบวนการจัดทำแผนแม่บทส่งเสริม SMEs

1. การศึกษาทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ SMEs ภาคการผลิต การค้าและบริการ รวมทั้งนโยบายและแผนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

- 1) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9
- 2) นโยบายของรัฐบาลทั้งส่วนที่แสดงต่อรัฐสภาและการกำหนดงบประมาณประจำปี
- 3) แผนแม่บทการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ภาคอุตสาหกรรม)
- 4) ผลการสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ยุทธศาสตร์การพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เมื่อ 8-9

มิถุนายน 2544 ของรัฐบาล

5) พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543

6) งานศึกษาวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ศึกษานโยบายส่งเสริม SMEs ของต่างประเทศได้แก่ ญี่ปุ่น จีน ออสเตรเลีย มาเลเซีย สิงคโปร์ อิตาลี ไต้หวัน และเกาหลี

2. ขร่างแนวคิดของแผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2545-2549

➤ เดือนกรกฎาคม 2545

1. ประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อกำหนดแนวทางการจัดทำแผนและสาระของแผน

1) *สภาพัฒน์* ได้ให้ความเห็นว่าควรเพิ่มเติมเรื่อง ชีตความสามารถในการแข่งขันของ SMEs ในตลาดโลก

2) *BOI* ให้ความเห็นเพิ่มเติมในเรื่อง มาตรการส่งเสริมผู้ประกอบการใหม่

3) *กรมพัฒนาชุมชน* ให้ความเห็นเพิ่มเติมในเรื่อง วิสาหกิจชุมชน

4) *สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม* ให้ความเห็นว่า การทำ R&D เป็นเรื่องยากสำหรับ SMEs อาจทำได้แค่ C&D (Copy and Development) และควรให้ความสำคัญกับบทบาท SMEs ในการกระจายรายได้ให้มาก

➤ เดือนสิงหาคม-กันยายน 2545

1. จัดการสัมมนาพิจารณาจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในภูมิภาคเพื่อรับฟังความเห็นในรูปการอภิปรายทั่วไปและการกรอกแบบสอบถามซึ่งได้ผลสรุปดังนี้.-

1) *ภาคเหนือ* ที่จังหวัดเชียงใหม่ มีผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวน 224 คน ผู้วิจารณ์นำจากหอการค้าและสภาอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่ โดยมีข้อคิดเห็นโดยสรุป คือ

- นอกจากผู้ประกอบการใหม่แล้ว ควรให้ความสำคัญกับผู้ประกอบการเดิมและควรให้ความสำคัญกับผู้ประกอบการเดิมที่ติด NPL แต่มีศักยภาพไปพร้อมๆ กันด้วย
- ควรจัดระเบียบการประกอบการในลักษณะเครือข่าย หรือการรวมกลุ่มแบบ Cluster ที่ยังเกิดขึ้นไม่ครบวงจร/ไม่สมบูรณ์
- ต้องมียุทธศาสตร์ที่สร้างความเข้มแข็งให้องค์กรเอกชน ต้องสร้างผู้นำและนักคิดในภาคเอกชน
- การแบ่งกลุ่ม SMEs ตามเกณฑ์ปัจจุบัน อาจทำให้ SMEs บางส่วนตกหล่นไปและจะเกิดปัญหาได้ในระยะยาว
- ภาคเอกชนเห็นว่า ปัญหาสำคัญของ SMEs 3 อันดับแรก คือ การเงินและ NPL การตลาดและตราหือ และการจัดการ ส่วนภาครัฐมองว่าปัญหาสำคัญ 3 อันดับแรก คือ การเงิน การตลาด และการจัดการ ตามลำดับ
- ภาคเอกชนให้ความสำคัญกับมาตรการด้านการเงิน การส่งเสริมตลาด การบริหารจัดการ ส่วนภาครัฐให้ความสำคัญกับตลาด การเงิน และ R&D ตามลำดับ
- ต้องมีข้อมูลเชิงปริมาณของ SMEs ที่ชัดเจนและรวดเร็ว
- การพัฒนา R&D เพื่อมุ่งสู่ Niche Market เช่น เรื่องสมุนไพร

2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่จังหวัดขอนแก่น มีผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวน 192 คน ผู้วิจารณ์นำจาก หอการค้าจังหวัด และสภาอุตสาหกรรมจังหวัดขอนแก่น โดยมีข้อคิดเห็นโดยสรุป คือ

- SMEs ยังกู้เงินได้ยาก ธนาคารไม่ปล่อยสินเชื่อ จึงควรพิจารณาว่าวิสาหกิจใดสามารถยื่นอยู่ได้ให้ช่วยเหลือทันที สำหรับผู้ประกอบการใหม่ควรให้สินเชื่อโดยไม่จำเป็นต้องมีหลักทรัพย์
- ควรมีมาตรการสนับสนุนการกระจายการผลิตจากส่วนกลางสู่หมู่บ้าน มุ่งพัฒนาจุดเด่นแต่ละพื้นที่ ควรเสริมสร้างธุรกิจชุมชนให้เข้มแข็ง โดยสนับสนุนทางการเงินให้ครบวงจร
- ควรมีการจัดตั้ง สสว.ในระดับภูมิภาคและจังหวัด เพื่อประสานงานการให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการ ควรจัดหาหน่วยงานร่วมดำเนินการในระดับภูมิภาค
- ควรระดมผู้เชี่ยวชาญที่เกษียณหรือระดับมืออาชีพมาให้ความรู้แก่บุคลากร SMEs
- รัฐควรสนับสนุนการศึกษาเพื่อจัดทำมาตรฐานตัวชี้วัด Bench Marking, Best Practice ควรใช้ทูตพาณิชย์ เพื่อเผยแพร่ความรู้ SMEs
- การส่งเสริมการเชื่อมโยงลักษณะ Cluster ต้องคำนึงถึงวัฒนธรรม ประเพณีใน แต่ละพื้นที่ด้วย
- ภาคเอกชนและภาครัฐมีความเห็นตรงกันว่า ปัญหาสำคัญของ SMEs 3 อันดับแรก คือ เงินทุน การตลาด และการบริหารจัดการ ตามลำดับ

- ภาคเอกชนให้ความสำคัญกับมาตรการด้านการปล่อยสินเชื่อ การส่งเสริมตลาด และเพิ่มคุณภาพบุคลากร ส่วนภาครัฐให้ความสำคัญกับ การปล่อยสินเชื่อ ส่งเสริมการตลาด และให้บริการครบวงจร ตามลำดับ

3) ภาคใต้ ที่จังหวัดสงขลา มีผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวน 127 คน ผู้วิจารณ์ำจากหอการค้าจังหวัดยะลา และหอการค้าจังหวัดสงขลา โดยมีข้อคิดเห็นโดยสรุป คือ

- รัฐบาลต้องแก้ไขปัญหาค่าปลีกไทย ที่ถูกบริษัทค้าปลีกข้ามชาติบีบคั้น
- รัฐบาลควรมีมาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการ NPL ควรหามาตรการแก้สมดุลของระบบรายรับ-รายจ่ายของกิจการ SMEs ในการส่งเสริมการขยายสินเชื่อ

- ควรเพิ่มมาตรการด้านการทบทวนกฎหมายที่ขัดขวางต่อการพัฒนา SMEs
- ควรเพิ่มยุทธศาสตร์เพื่อการฟื้นฟูผู้ประกอบการที่ล้มเหลว/ล้มละลายในการประกอบธุรกิจ
- ประสบปัญหาด้านต้นทุน สถานที่ตั้งและความสะดวกสบาย
- ภาคเอกชนเห็นว่า ปัญหาสำคัญของ SMEs 3 อันดับแรก คือ การเงิน ผู้ประกอบการขาดความรู้ และการตลาด ส่วนภาครัฐมองว่าปัญหาสำคัญ 3 อันดับแรก คือ การจัดการเงินทุน และการตลาด ตามลำดับ

- ภาคเอกชนให้ความสำคัญกับมาตรการอบรมผู้ประกอบการ เร่งรัดปล่อยสินเชื่อ ส่วนภาครัฐให้ความสำคัญกับ การเพิ่มความสามารถในการจัดการ ส่งเสริมการตลาด และเร่งปล่อยสินเชื่อ ตามลำดับ

4) ภาคตะวันออก ที่จังหวัดชลบุรี มีผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวน 76 คน ผู้วิจารณ์ำจากหอการค้าจังหวัดชลบุรี หอการค้าจังหวัดจันทบุรี และสภาอุตสาหกรรมจังหวัดชลบุรี โดยมีข้อคิดเห็นโดยสรุป คือ

- การส่งเสริมสินค้าชุมชนต้องสร้างค่านิยมให้สินค้าท้องถิ่นในลักษณะตำบลนิยม อำเภอนิยม จังหวัดนิยม ไปจนถึงชาตินิยม โดยจัดตั้งศูนย์ SMEs ในภูมิภาค

- ควรดูเรื่องระบบบริหารจัดการภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีกฎระเบียบที่เป็นข้อจำกัดของ SMEs มาก การตัดสินใจหรือการดำเนินงานสนับสนุนของภาครัฐค่อนข้างช้า

- ควรแบ่ง SMEs ให้ลึกลงไปอีก โดยพิจารณาเป็นสาขาๆ ควรแยก SMEs เป็น 2 กลุ่ม คือ SMEs ของต่างชาติที่มีเงินทุนและเทคโนโลยีดี กับ SMEs ของคนไทย

- การปล่อยสินเชื่อของสถาบันการเงินของรัฐมีเงื่อนไขมาก เช่น บริการของ บอช. , ธนาคารกรุงไทย

- กฎระเบียบและข้อตกลงระหว่างประเทศ เป็นอุปสรรคกับ SMEs หลายประการ การแข่งขันระหว่างประเทศก็มาก SMEs ควรผลิตของดีมีคุณภาพ ตรงตามความต้องการของลูกค้าทั้งผู้จ้างผลิตและผู้บริโภค

- ภาคเอกชนและภาครัฐเห็นว่า ปัญหาสำคัญของ SMEs 3 อันดับแรก คือ เงินทุน การตลาด และการจัดการ ตามลำดับ

- ภาคเอกชนให้ความสำคัญกับมาตรการส่งเสริมการตลาด การเงิน และพัฒนาคน ส่วนภาครัฐให้ความสำคัญกับ แรงกระตุ้นปล่อยสินเชื่อ เพิ่มประสิทธิภาพ และส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ

➤ **เดือนตุลาคม 2545**

1. นำข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะที่ได้จากการสัมมนาพิจารณาในภูมิภาคมาพิจารณา และใช้เป็นข้อมูลประกอบการปรับปรุงร่างแผนการส่งเสริม SMEs เพื่อนำเสนอในการสัมมนาพิจารณาที่กรุงเทพฯ

2. จัดการสัมมนาพิจารณาจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในส่วนกลาง ที่กรุงเทพฯ มีผู้เข้าร่วมสัมมนาจำนวน 222 คน ผู้วิจารณ์จากหอการค้าไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยมีข้อคิดเห็นโดยสรุป คือ

- ยุทธศาสตร์ค่อนข้างหลากหลาย ควรมีความกระชับมากกว่านี้ ควรมีเป้าหมายที่การเติบโตของ GDP ด้วย

- เน้นให้ SMEs รุ่นใหม่แข่งขันด้วยกระบวนการที่ทันสมัย (Automation) นวัตกรรม และความรู้

- การใช้หลักธรรมาภิบาลกับ SMEs ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจครอบครัว คงทำอะไรไม่ได้มาก จะให้ SMEs เข้าสู่ระบบ ต้องมีแรงจูงใจด้วย

- ผู้ประกอบการเดิมควรเน้นไปที่การลดต้นทุน ส่วนผู้ประกอบการใหม่ต้องเสริมสร้างบรรยากาศให้เกิดและอยู่รอดได้

- ต้นทุนเงินกู้ยังสูงสำหรับ SMEs และมาตรการร่วมลงทุนยังไม่ประสบผลนัก

- ควรให้สถาบันการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการทำวิจัย และการใช้ ICT สำหรับ SMEs ให้มาก และต้องเน้นเรื่องสร้าง Brand ด้วย

- ภาครัฐเห็นว่ามาตรการที่ส่งเสริมแล้วมีโอกาสสำเร็จผลได้ 3 ลำดับแรก คือ มาตรการด้านการเชื่อมโยงระหว่างภาครัฐและเอกชน มาตรการยกระดับความรู้ ความสามารถของผู้ประกอบการและมาตรการด้านพัฒนางานวิจัยและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพาณิชย์ ส่วนภาคเอกชนเห็นว่ามาตรการ 3 อันดับแรก คือ มาตรการด้านการเงินและจัดหาสินเชื่อ มาตรการด้านพัฒนางานวิจัยและยกระดับมาตรฐานการผลิตสินค้าและบริการ และมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการเชื่อมโยงธุรกิจชุมชนกับธุรกิจท่องเที่ยว ตามลำดับ

3. ในช่วงปลายของการสัมมนาพิจารณาได้แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย 4 กลุ่ม ดังนี้.-

1) กลุ่มวิสาหกิจทั่วไป

- การเงิน : โอกาสร่วมลงทุน (VC) ใน SMEs น้อยมาก ต้องเปลี่ยนแนวคิดเป็น high risk high return มาตรการการเงินควรครอบคลุม เรื่อง ต้นทุนการเงิน สร้างสภาพคล่อง และการลงทุน
- การตลาด : ต้องเพิ่มประสิทธิภาพการกระจายสินค้า ให้มีความสำคัญกับเรื่อง บรรลุภัณฑ์ และการออกแบบผลิตภัณฑ์ รวมทั้งการสร้าง Brand
- การสร้างและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน : พัฒนาฐานข้อมูลด้านตลาด และต้นทุนทางการตลาด
- ความร่วมมือระหว่างรัฐและเอกชน : คณะกรรมการ/คณะทำงานทุกระดับควรมี ตัวแทนเอกชนอยู่ด้วย ควรแลกเปลี่ยนข้อมูลกันตลอดเวลา
- การยกระดับการผลิต การค้า และบริการ : ยังขาดหน่วยเสนาธิการที่ดูแลภาค การค้าและบริการ ควรพัฒนาทั้งผู้ประกอบการและคนงานไปพร้อมๆ กัน แต่แยกมาตรการออกจากกัน
- การทำ R&D และนวัตกรรม : ควรตรวจสอบสต็อกของงานวิจัยที่มีอยู่มากแล้ว และนำมาต่อยอดให้สอดคล้องกับความต้องการภาคธุรกิจ โดยต้องทำให้ครบวงจร ตั้งแต่การออกแบบไป จนถึงการตลาด รวมทั้งควรเน้นงานวิจัยเชิงประยุกต์มากกว่างานวิจัยพื้นฐาน โดยเฉพาะด้าน เทคโนโลยีชีวภาพ
- การรวมกลุ่ม SMEs (cluster) : ต้องมีโครงสร้างพื้นฐาน ธุรกิจสนับสนุนและ ระบบข้อมูลที่พร้อม รวมทั้งศึกษาพฤติกรรมและแนวโน้มของตลาด
- การพัฒนาคุณภาพบุคลากร : ต้องแยกมาตรการออกจากการพัฒนาผู้ประกอบการ ต้องเน้นเรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพด้วย และต้องพยายามขยายภาพลักษณ์ที่ดีที่เป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย

2) กลุ่มส่งออก

- ส่งออกเป็นเรื่องปลายทาง ต้องส่งเสริม SMEs ตั้งแต่การเริ่มต้นประกอบธุรกิจ
- ไม่ควรเน้นการแข่งขันที่ตัดราคากันเอง
- ควรมีการสอนภาษาต่างประเทศที่มีความสำคัญเพิ่มขึ้น เช่น จีน ญี่ปุ่น
- ต้องสนับสนุนให้ SMEs เข้าใจความต้องการของตลาด ต้องพัฒนา SMEs จาก ผู้ผลิต OEM ไปเป็นODM จนถึง OBM
- ต้องทบทวนกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อ SMEs กลุ่มต่างๆ
- การจดทะเบียนลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร ของ SMEs ไทยยังมีน้อยต้องสนับสนุนให้มากขึ้น รวมทั้งการนำงานวิจัยมาใช้ประโยชน์เชื่อมโยงกับการส่งออกให้มากขึ้น

3) กลุ่มผู้ประกอบการใหม่

- ควรสนับสนุน R&D การเชื่อมโยงงานวิจัยให้สามารถใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ รวมทั้งควรมีมาตรการสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องของการทำนวัตกรรม
- ควรมียุทธศาสตร์และมาตรการปกป้องผู้ประกอบการ ICT และผู้ประกอบการใหม่ ควรสนับสนุนความรู้ในการดำเนินธุรกิจ การแข่งขันทางธุรกิจ และเผยแพร่ตัวอย่างของธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ
- ควรจัดให้มีสินเชื่อเพื่อสนับสนุนนวัตกรรมให้ผู้ประกอบการ ICT สามารถนำการลงทุนด้านงานวิจัยมาเป็นหลักทรัพย์ในการขอสินเชื่อ
- ควรมีการจัดตั้ง Incubation Center และพัฒนา cluster เพื่อเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่

4) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน

- ควรมีมาตรการสนับสนุนการรับรองผลิตภัณฑ์ชุมชนและให้คำปรึกษาแนะนำด้านเทคโนโลยีการผลิต
- เร่งพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน
- การจัดตั้งศูนย์กระจายสินค้าควรปรับเป็นการต่อยอดศูนย์ หรือสถานที่จำหน่ายที่มีอยู่แล้ว
- การส่งเสริมควรคำนึงถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม และความเป็นอยู่ของชุมชน

4. ปรับปรุงเป็นร่างแผนแม่บทฉบับสมบูรณ์ เพื่อเสนอคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม ให้ความเห็นชอบและนำเสนอต่อคณะรัฐมนตรี
